

ใบความรู้ที่ 1.5

จิตวิญญาณความศรัทธาในการเสริมสร้างความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ความหมายและความสำคัญของครู

ได้มีนักการศึกษาต่างประเทศ พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นักการศึกษาและนักวิชาการไทย ตลอดจนหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครู” ไว้อย่างหลากหลาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้อธิบายคำว่า “ครู” มาจากรากศัพท์ในภาษาบาลีว่า “ครู-คุรุ” หรือจากภาษาสันสกฤตว่า “คุรุ” ในความหมายที่เป็นคำนามแปลว่า ผู้สั่งสอนศิษย์หรือผู้ให้ความรู้แก่ศิษย์ ส่วนความหมายที่เป็นคำวิเศษณ์ในภาษาบาลี แปลว่า “หนัก หรือสูง” ส่วนในภาษาสันสกฤต แปลว่า “ใหญ่” หรือ “หนัก”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) นิยามความหมายคำว่า “ครู” ไว้ในมาตรา 4 กล่าวคือ “ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ยนต์ ชุ่มจิต (2550) กล่าวไว้ว่า ผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วิชาชีพครูและผู้ที่กำลังรับหน้าที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูในปัจจุบัน หากมีความรู้ความเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้และเพียงพอ ดังคำกล่าวที่ว่า “มองตัวเองให้ออก บอกตัวเองให้ได้ ใช้ตัวเองให้เป็น เห็นตัวเองให้ถูก” แล้วย่อมส่งผล ให้การปฏิบัติหน้าที่การงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้ประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงความสำคัญของครู รู้ว่าครูคือใคร มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอะไร ต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงเป็นที่ต้องการของสังคม และจะพัฒนาตนเองและพัฒนางานวิชาชีพครูอย่างไรจึงจะบังเกิดความสำเร็จก้าวหน้าทั้งแก่ตนเองและวิชาชีพครู รุ่งเกียรติ สิริวงษ์สุวรรณ (2554) ให้ความหมายของคำว่า “ครู” ที่แปลว่า “หนัก” นั้น หมายถึง คนที่จะมาเป็นครูนั้น จะต้องผ่านการศึกษาล่าเรียนมาอย่างหนัก เมื่อต้องสอนนักเรียนก็ต้องรับภาระอันหนัก กล่าวคือ ต้องหนักทั้งกายและหนักทั้งจิตใจ หนักทางกาย หมายความว่า ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอเพื่อหาความรู้ใหม่ๆ มาสอนศิษย์ ให้มีความรู้ทันโลกทันเหตุการณ์ ในขณะที่สอนศิษย์ก็ต้องคอยตรวจสอบประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อให้ศิษย์เกิดความเจริญงอกงามอย่างต่อเนื่อง ส่วนที่กล่าวว่า หนักทั้งจิตใจด้วยนั้น หมายความว่า ผู้ที่มีวิญญานความเป็นครู จะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ในความทุกข์สุขของศิษย์อยู่ตลอดเวลา ยามใดศิษย์ของตนเองต้องเจ็บป่วยหรือได้รับความเดือดร้อนใดๆ ผู้เป็นครูก็พลอยทุกข์ใจหนักใจไปด้วย อย่างนี้เป็นต้น และคำว่า “ครู” ที่แปลว่า “ตระหนัก” นั้น หมายถึง การตระหนักในคุณงาม ความดี ของครูที่ได้สั่งสมไว้ ผู้ที่เป็นศิษย์ทุกคนควรน้อมกาย น้อมใจ เข้าไปแสดงความเคารพหรือศึกษาล่าเรียนด้วยความเคารพ เป็นต้น ดังนั้นครูจึงหมายถึง ผู้ที่มีวิญญานความเป็นครู คอยดูแลเอาใจใส่ในความทุกข์สุขของศิษย์อยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนการสอน และการใช้ชีวิต เพื่อให้ก้าวทันโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

ความสำคัญของวิชาชีพครู

อาชีพทุกอาชีพย่อมมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมด้วยกันทั้งนั้น เป็นการยากที่จะบ่งบอกว่าอาชีพใดสำคัญกว่าอาชีพใด แต่ในที่นี้เราจะพิจารณาเฉพาะอาชีพครูว่ามีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเพียงใด จึงขออัญเชิญพระราชาโฆวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันพุธที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ความตอนหนึ่งว่า

“.....อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่ เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้านจึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้.....”

จากพระราชโอรสของสมเด็จพระเทพฯ ตามที่ได้อัญเชิญมากล่าวไว้ข้างต้น เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญของครูที่มีต่อความเจริญของบุคคลและชาติบ้านเมือง เป็นอย่างยิ่ง ชาติบ้านเมืองจะเจริญได้เพราะประชาชนในชาติได้รับการศึกษาที่ดี และมีครู ที่มีคุณภาพ

สมญานามที่เน้นให้เห็นความสำคัญของครู

1. ครู คือ นักปฏิวัติในสนามรบทางการศึกษา หมายความว่า ครูเป็นผู้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการศึกษาของชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะนักปฏิวัติในสนามรบทางการศึกษา

2. ครู คือ ผู้ใช้อาวุธลับของชาติ หมายความว่า ครูเป็นผู้คอยอบรมสั่งสอนนักเรียน นักศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนอาวุธลับของชาติให้เป็นไปตามสังคมกำหนด ภารกิจที่ครูพึงกระทำในฐานะผู้ใช้อาวุธลับของชาติ เช่น ปลุกฝังให้ศิษย์จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. ครู คือ ทหารเอกของชาติ หมายความว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความเก่งมีความสามารถ เป็นผู้นำของชาติบ้านเมืองในทุกๆด้าน ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะทหารเอกของชาติ เช่น เป็นผู้นำด้านระเบียบพิธีทางศาสนาและวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้เผยแพร่หลักธรรมคำสอนแก่ชุมชน

4. ครู คือ แม่พิมพ์ของชาติ หมายความว่า ครูเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนและบุคคลทั่วไปทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมต่างๆ ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะแม่พิมพ์ของชาติ เช่น เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามมารยาทไทย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่การปฏิบัติตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย เป็นแบบอย่างที่ดีโดยนำเอาหลักธรรมในการปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความซื่อสัตย์ เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการประหยัดอดออม เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพัฒนาตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีในการแต่งกาย

5. ครู คือ กระจกเงาของศิษย์ หมายความว่า ครูเป็นผู้คอยชี้แนะ แนะนำตักเตือนศิษย์ให้ตั้งอยู่ในความดี ไม่กระทำการที่นำความเดือดร้อนมาสู่ตัวเองหรือผู้อื่น ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะกระจกเงาของศิษย์ เช่น ตักเตือนศิษย์ที่แต่งกายไม่ถูกต้อง ตักเตือนศิษย์ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ตักเตือนศิษย์มิให้คบเพื่อน ซึ่งมีพฤติกรรมทางเสื่อมเสีย ตักเตือนศิษย์ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อเพื่อน ตักเตือนศิษย์ให้เลิกลักขโมย ตักเตือนศิษย์ให้ตรงต่อเวลา ตักเตือนศิษย์ที่มีนิสัยเกียจคร้าน

6. ครู คือ ดวงประทีปส่องทาง หมายความว่า ครูเป็นผู้ให้ความรู้ให้ปัญญาแก่เยาวชน คนที่มีปัญญาย่อมมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนมีดวงประทีปส่องทางให้กับตนเองตลอดเวลา ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะดวงประทีปส่องทาง เช่น ให้ความรู้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ สอนศิษย์ให้รู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆ สอนให้ศิษย์ละเว้นความชั่วทั้งปวง สอนให้ศิษย์ประพฤติแต่สิ่งดีงาม แนะนำศิษย์ให้สำรวจว่าตนเองมีความสามารถด้านใด แนะนำอาชีพที่ตรงกับความถนัดของศิษย์ ให้ความรู้ทันสมัยแก่ศิษย์เพื่อให้ศิษย์เป็นคนทันโลกทันเหตุการณ์

7. ครู คือ ผู้สร้างโลก หมายความว่า ครูเป็นผู้พัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถเพื่อให้คนเหล่านั้นไปพัฒนาสังคมประชาชาติ ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะผู้สร้างโลก เช่น สอนให้ศิษย์เป็นนักคิด สอนให้ศิษย์มีจิตใจที่เข้มแข็ง สอนให้ศิษย์ขยัน สอนให้ศิษย์สร้างครอบครัวที่มั่นคง สอนให้ศิษย์ใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมสอนให้ศิษย์สามัคคี และสอนให้ศิษย์พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

8. ครู คือ ผู้กุมความเป็นความตายของชาติไว้ในกำมือ หมายความว่า ชาติจะเจริญก้าวหน้าหรือล้มสลายก็เพราะครู ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะผู้กุมความเป็นความตายของชาติไว้ในกำมือ เช่น ไม่สอนวิชาที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาแก่ศิษย์ ไม่แนะนำสิ่งผิดให้นักเรียน ไม่ยุยงให้ศิษย์สร้างความแตกร้างในสังคม ไม่สอนศิษย์เพียงให้พินหน้าที่ประจำวัน

9. ครู คือ ปุชนิยบุคคล หมายความว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความน่าเคารพบูชาของศิษย์และบุคคลทั่วไป ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะปุชนิยบุคคล เช่น ลดละเลิกพฤติกรรมที่เป็นความชั่วทางกายทั้งปวง ฝึกฝนให้ตนมี วจีสุจริต ฝึกให้ตนมีมโนสุจริต พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งกายและใจ และพยายามสั่งสมวิชาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม

10. ครู คือ วิศวกรสังคม หมายความว่า ครูเป็นนักสร้างให้เป็นไปตามทิศทางที่สังคมต้องการ เนื่องจากปัจจุบันสังคมยกย่องให้ครูเป็นวิศวกรทางสังคม เพราะครูทำหน้าที่เสมือนวิศวกรทางด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ งานของครูในฐานะเป็นวิศวกรสังคม มีดังนี้ ครูทำงานวิจัย ครูทำงานพัฒนา ครูทำงานออกแบบ ครูทำงานผลิต ครูทำงานก่อนสร้าง ครูทำงานควบคุมโรงเรียน ครูทำงานทดสอบ ครูทำงานการขายและการตลาด ครูทำงานบริหาร ครูทำงานที่ปรึกษา และครูทำงานการศึกษาโดยตรง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสมณานามที่เน้นให้เห็นความสำคัญของครูมีหลากหลาย ว่าครูคือนักปฏิวัติการศึกษา เป็นอาวุธของชาติ ทหารเอกของชาติ แม่พิมพ์ของชาติ กระจกเงาของชาติ ดวงประทีปส่องทาง ผู้สร้างโลก ปุชนิยบุคคล และวิศวกรสังคม

ความหมายและความสำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครู

คำว่าจิตวิญญาณ Spiritual หรือ Spirituality มีรากศัพท์มาจากคำว่า Spiritus ในภาษาละตินหมายถึง ลมหายใจ องค์การอนามัยโลก (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ 2552) กล่าวถึงมิติทางจิตวิญญาณของสุขภาพว่า มิติทางจิตวิญญาณ หมายถึง ปรากฎการณ์ในส่วนที่ไม่ใช่วัตถุ แต่หมายถึงขอบเขตของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และจริยธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจและมโนธรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะความคิดดี ๆ ทั้งหมด

อารยา พรายแยม และคณะ (2552) สรุปความหมายของจิตวิญญาณว่าเป็นสิ่งที่แสดงออกเป็นแก่นแท้หรือสาระ (Essence) ของบางสิ่งหรือคนบางคน โดยอยู่เหนือการมีสุขภาวะทางอารมณ์และจิตใจที่ดีและมีความสุข โดยจะบอกถึง การรู้จักตนเอง (เราเป็นใคร) ความเป็นอยู่ของเรา (เรามีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร) และจิตสำนึก (เราอยู่กับตนเองอย่างไรเราแสดงตัวตนของเราอย่างไร เรารับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นอย่างไร) และความเป็นจิตวิญญาณ คือ การมองกลับเข้าไปภายในเพื่อค้นพบเอกลักษณ์ที่แท้จริงของเรา โดยเป็นการมองเพื่อค้นพบตัวตนคุณค่า ความหมายและเป้าหมายชีวิต ให้ลึกซึ้งถึงแก่นแท้ของเรา นอกเหนือจากนั้นยังต้องเชื่อมโยงกับมนุษยทุกคน และรับรู้ถึงบางสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวเราเองโดยที่บางคนอาจพูดว่าเป็นประสบการณ์ของความสงบที่แสดงออกมาในรูปของความกรุณา

นางเยาว์ มงคลอิทธิเวช และคณะ (2552) ได้ให้ความหมายของสุขภาวะทางจิตวิญญาณว่าหมายถึง สภาวะสงบสุข ที่มีความประณีต เป็นความสุขที่แท้จริงที่หลุดพ้น จากการยึดติดกับวัตถุแต่เป็นภาวะที่เปี่ยมล้นด้วยความปิติ อิ่มเอิบ อิ่มเต็มจากภายใน มีความอ่อนโยน เบิกบาน จิตใจสงบนิ่ง ไม่วุ่นวานสับสน มีพลังในการมีชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความหมาย มีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน พึงพอใจในชีวิต มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง และมีความสามารถในการเผชิญและแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในภาวะวิกฤตได้อย่างเหมาะสม

ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2554) ได้กล่าวว่า การใช้คำว่าจิตวิญญาณและสุขภาวะทางจิตวิญญาณให้ความหมายที่ใกล้เคียงกัน หรือในบางครั้งใช้ในความหมายเดียวกัน และยังพบว่าความหมายของจิตวิญญาณมีความหลากหลายลึกซึ้ง และแตกต่างกันไปตามบริบทต่าง ๆ ถึงแม้ว่านักวิชาการบางกลุ่มเห็นว่าไม่สามารถจะสรุปนิยามและแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณได้อย่างชัดเจน แต่ก็ปรากฏว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับจิตวิญญาณในประเทศต่าง ๆ โดยให้คำนิยามและสร้างเครื่องมือวัดจิตวิญญาณไว้ สำหรับประเทศไทยพบว่า มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจิตวิญญาณและสุขภาวะทางจิตวิญญาณค่อนข้างมากในงานด้านสาธารณสุข และเริ่มมีการศึกษาในกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา และเนื่องด้วยความหมายจิตวิญญาณมีความหลากหลาย จึงทำให้มีแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณที่แตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจิตวิญญาณความเป็นครูหมายถึงจิตสำนึก ความคิด ทศนคติ พฤติกรรมการแสดงออกที่ดีของครูที่มีต่อศิษย์ ให้ความช่วยเหลือศิษย์ทุกคน โดยมีความเชื่อและศรัทธาในวิชาชีพ และเชื่อว่าเด็กสามารถพัฒนาจิตวิญญาณได้

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ชาติไทย มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ มากมายหลายยุคสมัย คนไทยได้กำเนิดและอาศัยอยู่บนพื้นแผ่นดินไทยได้อย่างมีความเย็นเป็นสุขจนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะเรามีบรรพบุรุษที่เสียสละเลือดเนื้อเพื่อปกป้องความเป็นเอกราชของชาติไว้ เราคนไทยจึงควรตระหนัก และปกป้องสถาบันหลักอันได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริ์ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเข้มแข็งของชาติไทย และหลอมรวมไทยให้เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ เป็นชาติที่เจริญและมีความสุข

1. คุณค่า ความสำคัญของความรักชาติ

ประเทศชาติจะมีความเจริญก้าวหน้า และเป็นปึกแผ่นได้นั้น สิ่งสำคัญอยู่ที่คนในชาติจะต้องรักและหวงแหนในชาติ มีความปรารถนาดีต่อชาติ ไม่คิดร้ายหรือมุ่งทำลายชาติ ซึ่งคนไทยควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้ชาติไทยมีความมั่นคง สงบสุข และพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน ความรักชาติจะเกิดขึ้นในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ได้ แต่จะต้องเกิดจากจิตสำนึกในจิตใจของคนไทยทุกคน และนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงความรักชาติอย่างแท้จริง

คุณค่า ความสำคัญของความรักชาติ

1. ประเทศมีความเป็นปึกแผ่น
2. ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน
3. คนในชาติมีความรัก ความสามัคคี
4. ประเทศมีความสงบสุข ร่มเย็น และปลอดภัย

5. สังคมเกิดขึ้นน้อย
6. เมื่อมีเหตุวิกฤติของประเทศ ก็สามารถผ่านพ้นไปได้โดยเร็ว
7. เมื่อคนในประเทศอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. การปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักชาติ

ความรักชาติไม่ได้เพียงแต่ความรู้สึกในใจเท่านั้น แต่จะต้องปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักชาติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งการปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักชาติ สามารถทำได้ ดังนี้

- เคารพต่อลักษณะของชาติไทย
 - 1) ยืนตรงเคารพธงชาติ เมื่อเราได้ยินเพลงชาติ เราจะต้องแสดงความเคารพทุกครั้ง โดยการยืนตัวตรงอย่างสงบนิ่งจนกว่าเพลงชาติจะจบ
 - 2) ร้องเพลงชาติไทยให้ถูกต้อง คนไทยต้องร้องเพลงชาติไทยได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องเข้าใจเนื้อหา ซาบซึ้งในความหมาย และมีความภาคภูมิใจในทุกครั้งเมื่อร้องเพลงชาติไทย
 - 3) ประดับธงชาติไทยอย่างเหมาะสม ธงชาติไทยประกอบด้วยแถบสามสี คือ สีแดง หมายถึง ชาติ สีขาว หมายถึง ศาสนา และสีน้ำเงิน หมายถึง พระมหากษัตริย์ เราจะต้องประดับธงชาติไทยให้ถูกต้องกับกาลเทศะตามแบบแผนของสังคมที่กำหนดไว้
- ปฏิบัติตามหน้าที่ของคนไทย
 - 1) พินิจรักชาติ ปกป้องรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เหนือสิ่งอื่นใด เพื่อให้ประเทศชาติและสถาบันหลักของชาติมีความมั่นคงเข้มแข็งต่อไป
 - 2) ป้องกันประเทศ เผื่อระวังสอดส่องการกระทำของผู้ที่ไม่หวังดีที่อาจสร้างความเสียหายแก่ชาติ หรือเมื่อเกิดภัยต่างๆ เช่น ภัยธรรมชาติ ก็ร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาให้ผ่านพ้นไปด้วยดี
 - 3) ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เมื่อการเลือกตั้งเกิดขึ้น ชาวไทยผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้การเมืองการปกครองไทยพัฒนา
 - 4) ปฏิบัติตามกฎหมาย คนไทยต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง เช่น กฎหมายทะเบียนราษฎร กฎหมายจราจร กฎหมายแพ่งและอาญา เพราะสิ่งที่จะช่วยให้สังคมมีความสุข

3. การปฏิบัติตนเพื่อแนะนำผู้อื่นให้มีความรักชาติ

เมื่อเราปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักชาติได้อย่างถูกต้องแล้ว เราควรปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นด้วย เพราะจะช่วยส่งเสริมและปลุกจิตสำนึกความรักชาติ และเกิดการปฏิบัติโดยทั่วกัน ซึ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีของความรักชาติ มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- 1) แสดงออกถึงความรักชาติ ปฏิบัติตนที่เป็นการแสดงออกถึงความรักชาติอย่างเปิดเผยและภาคภูมิใจ และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น
- 2) บอกเล่าถึงความรักชาติ อธิบายความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักชาติให้ผู้อื่นเข้าใจและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นชาติ แล้วนำไปปฏิบัติ
- 3) แนะนำวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักชาติ บอกแนวทางปฏิบัติตนที่ถูกต้องของการเป็นผู้มีความรักชาติ แก่บุคคลรอบข้าง โดยอาจยกตัวอย่างการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจโดยง่าย

4) ยกย่องชมเชยผู้มีความรักชาติ ให้ยกย่องชมเชยผู้ที่ปฏิบัติตนมีความรักชาติ และบอกเล่าการกระทำที่แสดงถึงความรักชาติให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบ

5) ผลที่เกิดจากการปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักชาติ การที่เราปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักชาติ ย่อมส่งผลดีต่อทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็น ต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ ดังนั้น การเป็นผู้มีความรักชาติ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ช่วยให้ประเทศมีความเป็นปึกแผ่นและมีความเข้มแข็ง

ผลดีจากการเป็นผู้มีความรักชาติ

1) ผลดีต่อตนเอง

- เกิดความสุขทางจิตใจ
- ช่วยให้ตนเองเป็นคนมีคุณค่า
- เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
- สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

2) ผลดีต่อสังคม

- สังคมมีระเบียบวินัย
- ช่วยลดปัญหาทางสังคม
- สังคมเกิดความสงบสุข
- สังคมมีความน่าอยู่

3) ผลดีต่อประเทศชาติ

- ประเทศมีความเจริญอย่างยั่งยืน
- ประเทศชาติมีความเข้มแข็ง
- ประเทศมีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของสากล
- ประเทศชาติพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว

เราคนไทยเกิดมาและอาศัยอยู่บนพื้นแผ่นดินไทยอันสมบูรณ์และสงบร่มเย็น เราจะต้องมีความรัก ความหวงแหนในชาติ โดยการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ และปกป้องผลประโยชน์ของชาติ